

УДК 349.2:(331.105.44:342.728)(477)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ОБ'ЄДНАННЯ В ПРОФЕСІЙНІ СПІЛКИ

Трюхан О.А., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті аналізується механізм реалізації права працівників на об'єднання в професійні спілки. Обґрунтовано, що право на свободу об'єднання в професійні спілки є одним із основних прав працівників. Подано пропозиції щодо внесення змін до актів чинного законодавства України і проекту Трудового кодексу України з метою вдосконалення зазначеного механізму.

Ключові слова: Конституція України, право на свободу об'єднання, роботодавець, працівник, громадські об'єднання, свобода об'єднання, професійна спілка.

В статье анализируется механизм реализации работниками права на объединение в профессиональные союзы. Обосновано, что право на свободу объединения в профессиональные союзы является одним из основных прав работников. Предоставляются предложения по внесению изменений в акты действующего законодательства Украины и проекта Трудового кодекса Украины с целью усовершенствования указанного механизма.

Ключевые слова: Конституция Украины, право на свободу объединения, работодатель, работник, общественные объединения, свобода объединения, профессиональный союз.

Triukhan O.A. THE REALIZATION OF THE RIGHT OF WORKERS TO ASSOCIATION TO TRADE UNIONS

Mechanism of realization of the right of workers to association to trade unions. Proved that the right to freedom of association to trade unions is a fundamental right of workers. Proposals are introduced on amendment of Ukraine and Draft Labour Code with the aim of improvement of the aforementioned mechanism, trade union.

Key words: Constitution of Ukraine, right on freedom of association, employer, employee, public association, freedom of associations.

Постановка проблеми. Конституція України закріпила право громадян на свободу об'єднання в громадські організації. Основний Закон України визначає мету такого об'єднання як правову форму здійснення й захисту своїх прав і свобод, а також задоволення економічних, соціальних, культурних та інших законних інтересів.

Одним із найменш захищених суб'єктів трудових праводносин варто визнати найманих працівників. Задля захисту своїх соціально-трудова прав і законних інтересів працівники, відповідно до положень Конституції України, Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», Кодексу законів про працю (далі – КЗпП) України й інших нормативно-правових актів, мають право об'єднуватись у професійні спілки. Варто зазначити, що особлива роль серед громадських організацій належить професійним спілкам, які об'єднують у кожній країні значну кількість верств населення. Згідно з п. 1 ст. 1 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», професійна спілка (профспілка) – добровільна неприбуткова організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами, за родом їхньої професійної (трудова) діяльності (навчання) [1].

Професійні спілки є важливою інституцією суспільства, яка захищає права і свободи у сфері трудових відносин. Створення впливових профспілок, які здатні ефективно відстоювати інтереси працівників, є однією з невід'ємних ознак демократичної та цивілізованої держави. Вищезазначене зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування й дослідження механізму реалізації працівниками права на об'єднання в професійні спілки.

Ступінь розробленості проблеми. Вітчизняними та зарубіжними вченими здійснено чимало досліджень, присвячених трудовим правам людини, серед яких чільне місце посідає право на свободу об'єднання. Питанню реалі-

зації права працівниками на об'єднання в професійні спілки присвячено праці таких відомих учених: І.В. Бойко, Н.П. Гаєвої, П.В. Рабіновича, Г.І. Чанишевої, І.Я. Кисельова, І.Л. Бородіна, М.М. Грекової, Н.Б. Болотіної, О.М. Мороз, О.А. Процевського та ін.

Метою статті є дослідження механізму реалізації працівниками права на свободу об'єднання в професійні спілки та внесення пропозицій щодо вдосконалення цієї сфери.

Для досягнення мети необхідно визначити такі завдання: проаналізувати чинне законодавство, що регулює право працівників на об'єднання в профспілки; розкрити зміст права працівників на об'єднання в профспілки; висвітлити порядок реалізації працівниками права на об'єднання в професійні спілки.

Виклад основного матеріалу. Ще за радянських часів велика увага приділялася профспілкам. Це зрозуміло, адже профспілки пройшли складний шлях від створення перших організацій до визнання їхніх прав міжнародним співтовариством. В.І. Смолярчук відзначає, що професійні спілки виникли як добровільні об'єднання робітників і службовців за професіями. Автор стверджує, що саме від цього й виникла назва «профспілка». У своєму дослідженні В.І. Смолярчук звертає увагу на те, що перші профспілкові організації почали формуватись під час революції 1905–1907 рр. і будувались за професіями: фармацевти, лікарі, ткачі тощо [2, с. 165–166]. Так, учений акцентує увагу на тому, що об'єднання працівників і службовців за професією вказує на те, що в цьому випадку має місце об'єднання в спілки не всіх громадян, а лише тієї частини населення, яка пов'язана з працею, виробничою діяльністю. Автор вважає, що головною передумовою виникнення професійних спілок була праця і трудова діяльність.

Світова історія свідчить, що в результаті кількості протистояння між працею та капіталом наймані працівники вибороли спочатку пра-

во на об'єднання в професійні спілки з метою захисту своїх інтересів, а згодом – на колективні переговори з власником і право на страйк як крайній засіб захисту своїх прав та інтересів. Отже, на початку ХХ ст. утворилася своєрідна «тріада» профспілкових прав: на об'єднання (асоціації); на колективні переговори (договори); на страйк, указує Г.В. Осовий [3, с. 3–25].

Право працівників на свободу об'єднань актуалізувалося внаслідок відсутності захисту трудових прав і захисту законних інтересів працівників підприємств у ході реформування соціально-економічних відносин. Головні зміни стосувалися питань власності; організації праці, зокрема масових звільнень і практики запозиченої праці; оплати праці; зниження ролі трудового колективу; погіршення трудового законодавства, практики його застосування та відсутності державної стратегії у сфері трудових відносин.

Як зазначає Ф.А. Цесарський, профспілки є наймасовішою громадською організацією, яка об'єднує значну кількість працюючих. Ця організація посідає важливе місце серед інших громадських організацій, тому що вона об'єднує людей праці, а праця є основною умовою для існування суспільства [4, с. 20–21].

У свою чергу, І.Я. Кисельов переконаний, що в міжнародному вимірі право на об'єднання в профспілки є одним із найважливіших у цивілізованому суспільстві, а його реалізація – показник існування в ньому демократії [5, с. 320–321]. Профспілкова свобода передбачає політичну та фінансову незалежність профспілок від держави, політичних партій, підприємців, церкви, що, як правило, ретельно перевіряється під час державної реєстрації профспілок у країнах із ринковою економікою.

Конституційне право на об'єднання разом з іншими основними правами має величезне соціально-політичне і юридичне значення, посідає важливе місце в людській діяльності, спрямованій на реалізацію життєвих цілей. Відповідно до ч. 3 ст. 36 Конституції України, громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їхньої професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їхніх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства в професійних спілках установлюються виключно цією Конституцією й законами України [6]. Отже, Конституція України в ст. 36 із загальними положеннями про право на свободу об'єднання з усієї багатоманітності громадських організацій виокремлює професійні спілки. А саме це виокремлення здійснено шляхом спеціальної вказівки, що право на свободу об'єднання включає в себе право на створення громадської організації, у тому числі й професійної спілки.

Право на створення профспілок у тій чи іншій формі закріпили в конституціях усі держави СНД. У Конституціях країн СНД по-різному визначено суб'єкта права на об'єднання. У Конституції Азербайджану (п. 2 ст. 58), Вірменії (ч. 1 ст. 28), Таджикистану (ст. 28) визнається це право за «кожним», Грузії (ст. 26) – для «всіх», Молдови (ст. 42) – «для будь-якого працівника». Водночас багато держав: Білорусь (ст. 41), Казахстан (ст. 23), Узбекистан (ст. 34), Туркменіс-

тан (ст. 28), а також Україна (ст. 36) – суб'єктом права на свободу об'єднання визначають лише громадян своєї держави, наділивши їх відповідними правами.

Варто відмітити, що Конституції деяких держав СНД, закріпивши право на утворення профспілок, не захистили прав осіб, які вирішили не вступати в профспілку або вийти з неї. Пункт а) ст. 8 Міжнародного пакту надає це право «кожній людині». Конституції Азербайджану (ст. 67), Вірменії (ст. 25) і Таджикистану (ст. 28) визнали це право за «кожною людиною», що відповідає міжнародним стандартам. Конституція Узбекистану без зазначення суб'єкта права визначає добровільне членство в профспілках (ст. 59), що можна визнати як відповідність міжнародно-правовій нормі. Водночас Конституції Білорусії, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови й Туркменістану не закріпили зазначене право для людини та громадянина. Варто зазначити, що Вірменія, Білорусія, Грузія Молдова у своїх Конституціях також визнали положення Пакту про утворення професійних спілок і відобразили їх, хоча й не так повно, як вищезазначені держави. При цьому Конституції Вірменії, Казахстану, Киргизстану й Таджикистану, закріпивши право на утворення професійних спілок і надавши їм можливість функціонувати безперешкодно, не встановили навіть мінімальні обмеження їх діяльності з метою «державної безпеки та громадського порядку» ст. 8 Пакту.

Як слушно зазначає Ю.В. Кириченко, для кожної другої Конституції європейських держав, які належать до романо-германської правової системи, характерним є виокремлення права на свободу об'єднання в професійні спілки в окрему самостійну статтю. Так, це право в різних формах і обсязі втілено в Основному Законі Іспанії. У п. 1. ст. 28 Конституції Іспанії зазначено, що «кожен має право на вільне об'єднання в професійні спілки». У ст. 50 Конституції Албанії встановлено, що «працюючі мають право вільно об'єднуватися в професійні організації». Також це право відображено в Основних Законах Андорри (ст. 18), Болгарії (ст. 49), Греції (ст. 23), Італії (ст. 39), Македонії (ст. 37), Монако (ст. 28), Португалії (ст. 55), Словаччини (ст. 37), Словенії (ст. 76), Туреччини (ст. 51), Хорватії (ст. 59), Швейцарії (ст. 28) [7, с. 70–73]. Отже, досвід європейських країн дає підстави вважати, що право на об'єднання в профспілки є одним із найбільш соціально-значимих прав громадян у сучасному демократичному суспільстві. Україна підтримує такий підхід.

Також учений Ю.В. Кириченко вважає за необхідне оптимізувати формулювання юридичної конструкції ч. 3 ст. 36 Конституції України та подати її окремою статтею. На думку автора, це надасть змогу більш детально регламентувати право на свободу об'єднання в професійні спілки й нормативно розмежувати це право від загального положення про право на свободу об'єднання (ст. 36). З позицією вченого варто погодитись.

Юридичне забезпечення права на свободу об'єднання здійснюється нормами міжнародного права. Основоположну роль відіграють міжнародно-правові норми, які містяться в Міжнародному білі про права людини, актах МОП. Уперше вказане право було закріплене в Загальній декларації прав людини 1948 р. У ч. 3 ст. 23 Загальної декларації прав людини закріплено право кожної людини створювати профе-

сійні спілки та входили до професійних спілок для захисту своїх інтересів [8]. У Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, а саме в ч. 1 ст. 22, міститься положення про право кожної людини на свободу асоціації, включаючи право створювати профспілки й вступати до них для захисту своїх інтересів. Це право може бути законодавчо обмежено тільки для осіб, які входять до складу збройних сил і поліції [9]. У Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права виділено право на об'єднання в профспілки, яке отримало в цьому документі більш докладне розшифрування (ст. 8) [10]. Варто звернути увагу, що право на свободу об'єднання конкретизується в конвенціях МОП. Основоположну роль відіграють такі міжнародно-правові норми, як Конвенція № 87 про свободу асоціації й захист права на організацію та Конвенція № 98 про застосування принципів права на організацію й на ведення колективних переговорів, які містять універсальні положення про право на свободу об'єднання, тобто поширюються на всіх працівників (за винятком збройних сил, поліції). Хоча Україна й ратифікувала Конвенції МОП № 87 і № 135 про представників трудящих 1971 р., однак ті процеси, які відбуваються щодо профспілок, зокрема грубі порушення прав профспілок (безпідставні відмови в легалізації профспілок, розпуски профспілок, переслідування профспілкових лідерів), указують на відсутність належного дотримання прав профспілок і виконання міжнародних зобов'язань.

Право на свободу об'єднання здійснюється й у регіональних угодах – Європейській конвенції про захист прав людини і основних свобод (ст. 11), Європейській соціальній хартії (Турін, 18 жовтня 1961 р.), Європейській соціальній хартії (переглянутій) 1996 р. (ст. 5), Хартії Співтовариства про основні соціальні права трудящих (Страсбург, 09 грудня 1989 р.) (ст. ст. 11–14), Хартії основних прав Європейського Союзу (Брюссель, 07 грудня 2000 р.) (ст. 12).

Варто звернути увагу на те, що конституційні положення, що стосуються регламентації права на об'єднання, відповідають міжнародним правовим стандартам у галузі прав людини, відображеним у Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про громадянські й політичні права.

Відповідно до положень ст. 243 КЗпП України [11], громадяни України мають право на основі вільного волевиявлення без будь-якого дозволу створювати професійні спілки з метою представництва, здійснення й захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів, вступати до них і виходити з них на умовах і в порядку, визначених їхніми статутами, брати участь у роботі професійних спілок. Держава визнає професійні спілки повноважними представниками працівників і захисниками їхніх трудових, соціально-економічних прав та інтересів в органах державної влади й місцевого самоврядування, у відносинах із власником або уповноваженим ним органом, а також з іншими об'єднаннями громадян.

Якщо проаналізувати перспективне трудове законодавство, проект Трудового кодексу від 27 грудня 2014 р. № 1658, можна зазначити, що проект обмежує права профспілок, через що їх створення взагалі в майбутньому не матиме сенсу. Важливо підкреслити, що роль профспілкових організацій, згідно з проектом,

знижується, а це, безумовно, може негативно позначитися на реалізації й захисті прав працівників і призвести до погіршення трудових відносин. Відповідно до проекту, право на свободу об'єднання в профспілки передбачено ст. 21, яка має назву «Основні права працівників» (п. 17) [12]. На нашу думку, значення профспілкових організацій має зростати, так як на сьогодні профспілки відіграють важливу роль у виникненні, зміні та припиненні трудових відносин, а також саме вони залишаються ледь не єдиним органом, що стоїть на захисті прав та інтересів працівників. Отже, на як нам видається, необхідно посилити роль профспілкових організацій, так як об'єднання працівників, по-перше, дає їм змогу встановити збалансовані відносини між роботодавцем, а це, в свою чергу, надасть можливість створити механізм для ведення переговорів про справедливую оплату праці, створення належних умов праці, узгодження інтересів працівників і роботодавців, а також завдяки цьому можна буде уникнути виняткової форми вирішення гострих проблем у відносинах між працівниками та роботодавцями і проведення страйків.

Необхідно відзначити, що право на свободу об'єднання конкретизується в спеціальному нормативно-правовому акті – Законі України «Про громадські об'єднання» – базовому законодавчому акті, що визначає правові й організаційні засади реалізації права на свободу об'єднання, порядок утворення, реєстрації, діяльності й припинення громадських об'єднань [13]. Відповідно до Єдиного реєстру підприємств та організацій України, станом на 01 січня 2015 р. в Україні зареєстровано понад 7,5 тис. громадських об'єднань. Варто звернути увагу на те, що в Одеській області зареєстровано 207 регіональних організацій і політичних партій, 4 тис. 500 громадських об'єднань.

Право на об'єднання в профспілки передбачає право громадян України на основі вільного волевиявлення без будь-якого дозволу державних органів створювати профспілки, вступати до них і виходити з них на умовах і в порядку, визначених їхніми статутами, право обирати своїх працівників для захисту інтересів членів профспілки, брати участь у внутрішньому житті організації; право вільно здійснювати профспілкову діяльність. Це право легально закріплено в ст. 6 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 р. № 1045-XIV. Зі змісту ст. 2 вказаного Закону можна зробити висновок, що професійні спілки створюються з метою здійснення представництва й захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки. Разом із тим необхідно зробити акцент на тому, що ч. 2 ст. 6 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 р. № 1045-XIV не визнає за іноземними громадянами та особами без громадянства права створювати профспілки, але надає їм право вступати до вже створених, якщо це передбачено їхніми статутами. Отже, відповідними нормативними-правовими актами врегульовано засади реалізації права на свободу об'єднання працівників у професійні спілки.

Ураховуючи все зазначене, ми доходимо висновків, що трудове законодавство України, регламентуючи право на об'єднання працівників для захисту своїх соціальних прав і професійних інтересів, не застосовує комплексного

підходу для розв'язання цього питання. Тобто, у зазначених нормативно-правових актах окремо закріплюється право на об'єднання працівників і роботодавців також. На нашу думку, необхідно звернути увагу на те, що має місце дублювання в правовому регулюванні одного питання в різних законах. Варто відмітити, що про таке явище зазначав І.В. Зуб, який назвав це явище «декодіфікація» трудового законодавства. У зв'язку з цим видається необхідним закріплення на законодавчому рівні права працівників і роботодавців створювати організації в основному кодифікованому джерелі трудового права. Тому, як нам видається, у майбутньому Трудовому кодексі України повинні бути відображені зазначені положення. Проект Трудового кодексу України серед основних прав працівника передбачає право на об'єднання в професійні спілки, а серед прав роботодавця – право на створення організації роботодавців. Однак у проекті Трудового кодексу України відсутні норми про профспілки та організації роботодавців.

Громадяни України вільно обирають профспілку, до якої вони бажають вступити. Підставою для вступу до профспілки є заява громадянина (працівника), подана до первинної організації профспілки. Професійні спілки, їхні об'єднання у своїй діяльності незалежні від органів державної влади та органів місцевого самоврядування, роботодавців, інших громадських організацій, політичних партій, їм не підзвітні й не підконтрольні. Необхідно підкреслити, що факт членства в профспілці не впливає на обсяг трудових, соціально-економічних та інших прав і гарантій працівників. Не члени профспілки мають такі самі права і свободи, як і члени профспілки. Зазначимо, що профспілки здійснюють охорону інтересів працівників, сприяють формуванню цих інтересів, беруть участь у застосуванні правових норм або, самостійно застосовуючи їх у певних випадках (трудові спори, контроль за дотриманням законодавства про працю), здійснюють захист прав та інтересів працівників від усіляких порушень законодавства. Отже, основною метою, яку ставлять перед собою профспілки, є збереження робочих місць для членів профспілки, участь працівників в управлінні підприємством, установою, організацією та розподілі прибутку, покращення умов праці, а найголовніше – підвищення рівня заробітної плати. Необхідно відмітити, що останніми роками в діяльності профспілок на перший план виходять не так питання підвищення заробітної плати, як проблема робочих місць.

Особи, які чинять перешкоду здійсненню права громадян на об'єднання в професійні спілки, а також посадові та інші особи, винні в порушенні законодавства про профспілки, які своїми діями або бездіяльністю перешкоджають законній діяльності профспілок, їхніх об'єднань, несуть дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законів.

Поряд із законодавчими актами важливу роль у визначенні меж правового регулювання права на свободу об'єднання відіграють правові позиції Конституційного Суду України. Відзначимо також і той факт, що тлумачення поняття «професійна спілка, що діє на підприємстві, установі, організації» надано Конституційним Судом України й розуміється як будь-яка професійна спілка (професійна організація), котра, відповідно до Конституції

й законів України, утворена на підприємстві, установі, організації на основі вільного вибору її членів з метою захисту їхніх трудових і соціально-економічних прав та інтересів незалежно від того, чи є така професійна спілка стороною колективного договору, угоди [14]. Також важливим актом стало Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 18 жовтня 2000 р. № 11-рп/2000 (справа 1-36/2000) щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. ст. 8, 11, 16 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (справа про свободу утворення профспілок) [15].

Необхідно звернути увагу на те, що первинні профспілкові організації діють більше як на 150 тис. підприємств, в установах і організаціях. На сьогодні в Україні нараховується понад 9 млн членів профспілок. Проте якщо профспілки діють на всіх підприємствах державної форми власності, то на підприємствах приватної форми власності лише в кожному другому випадку. Первинні профспілкові організації існують на 96% великих, на більшості (73%) середніх підприємств і лише на 42% малих. На новостворених підприємствах профспілки майже не створюються. Державна служба статистика повідомляє, що за підсумками 2014 р. в Україні налічується різних професійних спілок – 4 143 і об'єднань профспілок – 1 130. Загальноукраїнський статус мають, відповідно, 181. Припинили діяльність, відповідно, 44 і 1. За підсумками 2015 р. було легалізовано 177 професійних спілок і 2 об'єднання.

Серед основних проблем сучасних профспілкових організацій можна зазначити такі. По-перше, це постійне зниження рівня довіри населення до профспілок; незацікавленість і неспроможність профспілок опікуватися працівниками приватних фірм; недостатня підтримка профспілками тих, хто втратив роботу, тощо. Необхідно зазначити, що загальна кількість профспілок, що входить до складу ФПУ, за роки незалежності зменшилася майже на 6,2 – з 25 млн у 1992 р. до 8,6 млн у 2009 р. Тенденція до зменшення кількості профспілок є характерною не лише для України, подібне явище відбувається в багатьох країнах колишнього радянського Союзу та Східної Європи, зокрема в Естонії зменшилося на 73%, у Чехії – на 50%, Польщі – на 45%. Отже, зовнішніми чинниками такого скорочення є зміна структури зайнятості, глобалізація економіки, зниження престижу профспілок, а внутрішні причини полягають у скороченні виробництва та ліквідації підприємств, переході працівників до індивідуальної зайнятості, поширенні найму на роботу за індивідуальними договорами (контрактами), втраті мотивації профспілкового членства тощо.

На нашу думку, доцільно також звернути увагу на наявність норм-винятків щодо обмеження реалізації права на об'єднання в професійні спілки для деяких категорій працівників. Заслугує на увагу точка зору Ю.М. Щотової [16, с. 36–37], яка вказує, що одним із трудових прав, правове регулювання якого на сьогодні характеризується диференціацією щодо працівників різних сфер праці, є право на об'єднання. З одного боку, згідно з ч. 1. ст. 13 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», держава повинна забезпечити реалізацію

права громадян на об'єднання в професійні спілки й додержання прав та інтересів профспілок. Водночас професор Г.І. Чанишева [18, с. 225–226] обґрунтовано вказує, що принцип заборони державного втручання, здатного обмежити права на свободу об'єднання чи перешкодити його законному здійсненню, зараховано до основних міжнародних принципів, що розкривають зміст права на свободу об'єднання. З іншого боку, зазначає Ю.М. Щотова, на сьогодні право на об'єднання в професійні спілки, відповідно до норм чинного законодавства України, врегульовано так, що норми національного законодавства України містять вказівку на низку категорій працівників, які обмежені щодо членства в цих організаціях. Отже, на сьогодні встановлено обмеження права на об'єднання в професійні спілки стосовно таких категорій працівників: військовослужбовців Збройних Сил України, співробітників Служби безпеки України, співробітників розвідувальних органів України, суддів, включаючи суддів Конституційного Суду України.

Аналізуючи цей перелік категорій працівників, щодо яких на сьогодні встановлено обмеження членства в професійних спілках, Ю.М. Щотова вважає причиною цієї проблеми (зокрема, встановлення обмежень, а не особливостей реалізації, як це передбачено міжнародними стандартами правового регулювання права на об'єднання в професійні спілки) недосконалість законодавства у сфері державної служби. Тобто, нині вони позбавлені можливості членства в професійних спілках. Ю.М. Щотова пропонує, що доцільно закріпити в національному законодавстві особливості стосовно реалізації права на об'єднання в професійні спілки як передумову включення цих категорій працівників. Авторка вважає, що лише в такому разі буде дотримано принцип свободи об'єднання і членами профспілок зможуть бути всі особи, які працюють на підприємстві, в установі або організації, незалежно від форм власності й видів.

Висновки. Підсумовуючи відмітимо, що право працівників на об'єднання в професійні спілки відіграє важливу роль у професійному житті кожного працівника, так як це право є гарантією на належні умови праці та дієвим способом встановлення відносин соціального діалогу між роботодавцями й працівниками. Дослідивши право працівників на об'єднання в професійні спілки, ми доходимо висновків, що право на об'єднання в профспілки включає право працівників без будь-якого дозволу державних органів створювати за своїм вибором профспілки й приєднуватися до них; право утворювати ради, федерації та конфедерації за галузевою територіальною або іншою ознакою; право членів профспілки обирати своїх представників, брати участь у внутрішньому житті профспілки; право вільно здійснювати профспілкову діяльність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.

2. Смолярчук В.И. Права профсоюзов в регулировании трудовых отношений рабочих и служащих / В.И. Смолярчук. – М. : Профиздат, 1973. – 176 с.

3. Осовий Г.В. Профспілковий рух в Україні: нова соціальна роль, стан та перспективи / Г.В. Осовий // Профспілки України. – 2001. – № 1. – С. 3–25.

4. Цесарський Ф.А. Захисна функція профспілок, форми її реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / Ф.А. Цесарський ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2004. – 21 с.

5. Киселев И.Я. Трудовое право в условиях рыночной экономики: опыт стран запада / И.Я. Киселев. – М. : Статус ЛТД+, 1992. – 329 с.

6. Конституція України, затверджена Законом України від 28 червня 1996 р. № 254/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

7. Кириченко Ю.В. Право на свободу об'єднання у професійній спілці: відповідність конституційної практики України європейським стандартам / Ю.В. Кириченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2014. – № 10. – Т. 1. – С. 70–73.

8. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1997. – № 5. – Ст. 19.

9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації і приєднання Резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / упоряд. Ю.К. Каучуренко. – 2-е вид. – К. : Юрінформ, 1992. – С. 36–63.

10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації і приєднання Резолюцією 2200А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. // Міжнародні акти про права людини : збірник документів. – М. : Видавничка група НОРМА-ИНФА-М, 1998. – С. 44–52.

11. Кодекс Законів про працю України : Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – № 50. – Ст. 375.

12. Проект Трудового кодексу України від 27 грудня 2014 р. № 1658 // Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/>.

13. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.

14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Вільної профспілки працівників метрополітенів України щодо офіційного тлумачення поняття «професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації», використаного в абзаці шостому частини першої статті 431 Кодексу законів про працю України (справа про профспілку, що діє на підприємстві) від 28 жовтня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 45. – Ст. 1657

15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням народних депутатів України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (справа 1-36/2000) щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 8, 11, 16 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (справа про свободу утворення профспілок) від 18 жовтня 2000 р. № 11-рп/2000 // Юридичний вісник України. – 2000. – № 45.

16. Щотова Ю.М. Обмеження щодо членства у професійних спілках в рамках тенденції стирання розбіжностей правового статусу різних категорій працівників / Ю.М. Щотова // Питання теорії і практики. Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 4 (12). – С. 36–147.

17. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект : [монографія] / Г.І. Чанишева. – О. : Юрид. л-ра, 2001. – С. 226–227.